

# ANALIZA NIVOVA TRANSPARENTNOSTI PRAVOSUDNIH INSTITUCIJA U BOSNI I HERCEGOVINI

---

Sarajevo, 2022.



Funded by  
the European Union

## SADRŽAJ

Uvod .....	3
Reaktivna transparentnost pravosudnih institucija u BiH .....	4
Ukupna analiza prakse pravosudnih institucija na zahtjeve za pristup informacijama .....	4
Uporedna analiza prakse pravosudnih institucija na zahtjev TI BiH i na pojedinačne zahtjeve građana .....	5
Ukupna analiza prakse sudova na zahtjev za pristup informacijama .....	7
Uporedna analiza prakse sudova na zahtjev TI BiH i na pojedinačne zahtjeve građana .....	8
Ukupna analiza prakse tužilaštava na zahtjev za pristup informacijama .....	9
Uporedna analiza prakse tužilaštava na zahtjev TI BiH i na pojedinačne zahtjeve građana .....	10
Proaktivna transparentnost .....	11
Praksa proaktivne transparentnost sudova .....	11
Praksa proaktivne transparentnost tužilaštava .....	13
Transparentnost pravosudnih institucija prema medijima .....	15
Praksa transparentnosti sudova prema medijima .....	15
Praksa transparentnosti tužilaštava prema medijima .....	16
Zaključci .....	18

## Uvod

Transparentnost predstavlja osnovni princip djelovanja javnih institucija u demokratskim društvima. Višestruko je važna radi jačanja povjerenja građana u javne institucije, ali i radi osiguranja pretpostavki za učešće građana u procesu donošenja odluka, kao i u cilju uspostavljanja funkcionalnih mehanizama odgovornosti. U tom pogledu, uz sve specifičnosti karakteristične za pravosudne institucije, one nisu izuzetak u pogledu potrebe i važnosti osiguranja dosljedne operacionalizacije principa transparentnosti. Važnost osiguravanja transparentnosti rada pravosuđa moguće je sagledati iz nekoliko aspekata. Nesumnjivo, transparentnost doprinosi osiguranju prava na fer suđenje, umanjujući prostor za nezakonito postupanje tokom postupka, odnosno osiguravajući nepristrasnost i objektivnost sudskih postupaka.<sup>1</sup> Ništa manje nije važan doprinos transparentnosti jačanju povjerenja u pravosuđe, kroz jačanje legitimiteta i autoriteta pravosudnih institucija u društvu. Također, transparentnost pravosudnih institucija može doprinositi i njihovoj nezavisnosti, s obzirom na pretpostavku da su sudije i tužiocima manje podložni neprimjerenim uticajima ako su procedure javne, odnosno takve uticaje je lakše detektirati. Posebno je važna transparentnost postupaka koji se odnose na procesuiranje korupcije. S obzirom da lica koja su predmet procesuiranja u slučajevima korupcije posjeduju moć, uticaj i novac, transparentnost takvih postupaka svojevrsni je štit nosiocima pravosudnih funkcija od neprimjerenih uticaja nosilaca političkih funkcija.

Transparentnost sudova i tužilaštava sastoji se iz dvije ključne komponente: proceduralna transparentnost i institucionalno-organizacijska transparentnost. Osnovni elementi proceduralne otvorenosti su javnost krivičnog postupka kojim se zainteresiranim stranama omogućava prisustvo glavnom pretresu i izricanju presude, te dostupnost sudskih i tužilačkih dokumenata prikupljenih ili sačinjenih tokom postupka. Pritom, minimalni zahtjev u tom smislu je osigurati pristup presudama i optužnicama u skladu sa zakonima o slobodi pristupa informacijama.<sup>2</sup> Institucionalno-organizacijska otvorenost podrazumijeva pristup administrativnim informacijama (naprimjer, proces imenovanja sudija, javne nabavke, informacije o imovini sudija itd.), kao i pristup informacijama o funkcioniranju pravosudnog sistema u širem smislu, poput statističkih podataka o broju i vrsti obrađenih predmeta, trajanju i rasporedu suđenja, uključujući i relevantne dokumente o krivičnim predmetima, poput sudskih i tužilačkih akata.

Tri su osnovne dimenzije transparentnosti: reaktivna transparentnost, odnosno pravo građana da traže pristup informacijama koje su u posjedu javnih institucija; proaktivna transparentnost, odnosno obaveza javnih institucija da proaktivno omogućе što širi pristup informacijama kojima raspolažu, naprimjer, putem web stranica; i, konačno, uspostavljanje mehanizama koji građanima garantiraju da će država ispuniti svoje obaveze u domenu transparentnosti (putem osiguranja prava na žalbu i sudske zaštite). U skladu s navedenim, uspostavljen je odgovarajući pristup za mjerenje nivoa transparentnosti prema svakoj od navedenih dimenzija, na način da je nivo proaktivne transparentnosti pravosudnih institucija utvrđen uvidom u web prezentacije pravosudnih institucija, reaktivna transparentnost je mjerena putem upućivanja zahtjeva za slobodu pristupa informacijama svim pravosudnim institucijama u BiH od strane Transparency Internationala u BiH i od strane građana, dok je transparentnost pravosudnih institucija prema medijima mjerena analizom dobijenih odgovora na unaprijed utvrđenu listu informacija koje su mediji tražili od strane pravosudnih institucija u BiH.

---

<sup>1</sup> Eszter Bodnár, "Transparency and Openness of Courts in the 21st Century. An Issue Worth Researching on", *Iuris Dictio* 18, br. 18 (2016)

<sup>2</sup> Ibid

## Reaktivna transparentnost pravosudnih institucija u BiH

U cilju mjerenja reaktivne transparentnosti, odnosno poštivanja prava građana da traže i dobiju pristup informacijama koje se nalaze u posjedu pravosudnih institucija, Transparency International u BiH (TI BiH) je poslao 94 zahtjeva za pristup informacijama na osnovu Zakona o slobodi pristupa informacijama u BiH, od čega su 74 zahtjeva poslana na adrese sudova, te 20 zahtjeva na adrese tužilaštava u BiH.

Uporedo sa slanjem zahtjeva za pristup informacijama od strane TI BiH, u cilju mjerenja prakse postupanja pravosudnih institucija u BiH na pristigle zahtjeve za pristup informacijama u odnosu na status tražioca informacija, na 94 adrese pravosudnih institucija – 74 suda i 20 tužilaštava – poslani su pojedinačni zahtjevi građana za pristup informacijama.

### Ukupna analiza prakse pravosudnih institucija na zahtjeve za pristup informacijama

Odgovori na zahtjeve za slobodu pristupa informacijama pravosudnih institucija u BiH		
Informacije dostavljene <b>kompletne u zakonskom roku</b>	97	51,6%
Informacije dostavljene <b>nekompletne u zakonskom roku</b>	11	5,9%
Informacije dostavljene <b>kompletne po isteku roka</b>	14	7,5%
Informacije dostavljene <b>nekompletne po isteku roka</b>	4	2,1%
Informacije dostavljene <b>kompletne nakon urgencije</b>	17	9,0%
Informacije dostavljene <b>nekompletne nakon urgencije</b>	2	1,1%
Informacije dostavljene <b>kompletne nakon žalbe</b>	6	3,1%
Informacije dostavljene <b>nekompletne nakon žalbe</b>	1	0,5%
Informacije nisu dostavljene – <b>odbijen zahtjev</b>	6	3,1%
Informacije nisu dostavljene – <b>ćutanje administracije</b>	30	16,0%
Ukupno	<b>188</b>	

Od ukupnog broja poslanih zahtjeva na adrese 94 pravosudne institucije u BiH, na 97 zahtjeva (51,6%) odgovoreno je u zakonom predviđenom roku te su dostavljene sve tražene informacije. Također, na 11 zahtjeva (5,9%) odgovoreno je u zakonom predviđenom roku, ali nisu dostavljene sve tražene informacije.

Nadalje, na 14 zahtjeva (7,5%) u potpunosti je odgovoreno po isteku zakonskog roka predviđenog za dostavljanje traženih informacija, dok su u četiri slučaja (2,1%) dostavljene nepotpune informacije nakon isteka zakonskog roka za dostavljanje informacija.

Sudovi i tužilaštva su u 17 slučajeva (9,0%) dostavili kompletne tražene informacije nakon urgencije dostavljene po zahtjevu za pristup informacijama, dok su u dva slučaja (1,1%) dostavljene nekompletne informacije nakon slanja urgencije.

Kada je riječ o žalbama na donesene odluke, u šest slučajeva (3,1%) pravosudne institucije su pozitivno reagirale i dostavile kompletne tražene informacije, dok su u jednom slučaju (0,5%) dostavljene nepotpune informacije nakon upućene žalbe od strane tražioca informacija.

Sudovi i tužilaštva u BiH su u šest slučajeva (3,1%) odbili pristup informacijama na zahtjev dostavljen od strane TI BiH i građana, dok je u čak 30 slučajeva (16%) zabilježena "ćutanje administracije".

Podaci nam pokazuju da su sudovi i tužilaštva dostavili sve tražene informacije u zakonom predviđenom roku tek u nešto malo preko 50% slučajeva, što nikako ne možemo smatrati pozitivnom paksom. Posebno zabrinjavajući podatak je da u slučaju 30 zahtjeva (16%) nije zabilježena nikakva reakcija od strane pravosudnih institucija, odnosno zabilježena je "ćutanje administracije", što pokazuje da je u narednom periodu neophodno uložiti dodatne napore u cilju unapređenja provedbe zakona o slobodi pristupa informacijama.

## Uporedna analiza prakse pravosudnih institucija na zahtjev TI BiH i na pojedinačne zahtjeve građana

Odgovori na zahtjeve za slobodu pristupa informacijama pravosudnih institucija u BiH po zahtjevu TI BiH			Odgovori na zahtjeve za slobodu pristupa informacijama pravosudnih institucija po pojedinačnim zahtjevima građana		
Informacije dostavljene <b>kompletne u zakonskom roku</b>	52	55,3%	Informacije dostavljene <b>kompletne u zakonskom roku</b>	45	47,9%
Informacije dostavljene <b>nekompletne u zakonskom roku</b>	7	7,4%	Informacije dostavljene <b>nekompletne u zakonskom roku</b>	4	4,2%
Informacije dostavljene <b>kompletne po isteku roka</b>	8	8,5%	Informacije dostavljene <b>kompletne po isteku roka</b>	6	6,4%
Informacije dostavljene <b>nekompletne po isteku roka</b>	4	4,2%	Informacije dostavljene <b>nekompletne po isteku roka</b>	0	0%
Informacije dostavljene <b>kompletne nakon urgencije</b>	12	12,8%	Informacije dostavljene <b>kompletne nakon urgencije</b>	5	5,3%
Informacije dostavljene <b>nekompletne nakon urgencije</b>	1	1,1%	Informacije dostavljene <b>nekompletne nakon urgencije</b>	1	1,1%
Informacije dostavljene <b>kompletne nakon žalbe</b>	6	6,4%	Informacije dostavljene <b>kompletne nakon žalbe</b>	0	0%
Informacije dostavljene <b>nekompletne nakon žalbe</b>	1	1,1%	Informacije dostavljene <b>nekompletne nakon žalbe</b>	0	0%
Informacije nisu dostavljene – <b>odbijen zahtjev</b>	2	2,1%	Informacije nisu dostavljene – <b>odbijen zahtjev</b>	4	4,2%
Informacije nisu dostavljene – <b>ćutanje administracije</b>	1	1,1%	Informacije nisu dostavljene – <b>ćutanje administracije</b>	29	30,9%
<b>Ukupno</b>	<b>94</b>		<b>Ukupno</b>	<b>94</b>	

Ukoliko uporedimo rezultate istraživanja odgovora pravosudnih institucija na zahtjeve zaprimljene od strane TI BiH i od strane građana, vidljiva je razlika u postupanju. Ova razlika je posebno vidljiva u slučajevima kada pravosudne institucije nisu uopće reagirale na zahtjeve za slobodu pristupa informacijama, odnosno kada je zabilježena "ćutanje administracije". Dok je s jedne strane na zahtjeve dostavljene od strane TI BiH u samo jednom slučaju (1,1%) zabilježena ćutanje administracije, u slučaju kada su informacije tražene od strane građana u 29 slučajeva (30,9%) zabilježena je "ćutanje administracije", odnosno pravosudne institucije nisu uopće reagirale na zahtjeve upućene od strane građana. Ovaj podatak je posebno zabrinjavajući jer pokazuje različitu praksu pravosudnih institucija u odnosu na profil podnosioca zahtjeva, što ni u kom slučaju ne bi trebala biti praksa za pristup informacijama. Nameće se zaključak da institucije prilikom prijema zahtjeva računaju da građani sami neće dalje insistirati i tražiti pravnu zaštitu, za razliku od TI BiH, koji ima praksu da pokreće postupke u slučaju nedostavljanja informacija, što rezultira izrazito velikom razlikom u postupanju na zahtjeve dostavljene od strane TI BiH i zahtjeve dostavljene od strane građana.

Gledajući negativne odluke pravosudnih institucija na zahtjeve za pristup informacijama, istraživanje je pokazalo da je na dva zahtjeva (2,1%) upućena od strane TI BiH donijeta negativna odluka, odnosno odbijeni su zahtjevi za pristup informacijama, dok je na četiri zahtjeva građana (4,2%) donijeta odluka o odbijanju zahtjeva za pristup informacijama.

Na 52 zahtjeva (55,3%) zaprimljena od strane TI BiH, pravosudne institucije su odgovorile u zakonski predviđenom roku i dostavile sve tražene informacije, dok su u sedam slučajeva (7,4%) dostavljene nekompletne informacije. S druge strane, kompletne informacije u zakonom predviđenom roku su dostavljene na 45 zahtjeva (47,9%) upućenih od strane građana, dok su u četiri slučaja (4,2%) u zakonom predviđenom roku nekompletne informacije.

Kada govorimo o dostavljanju informacija nakon isteka zakonskog roka, na 12 zahtjeva TI BiH je odgovoreno nakon isteka zakonskog roka, od čega su u osam slučajeva (8,5%) dostavljene kompletne informacije, dok su u četiri slučaja (4,2%) dostavljene nepotpune informacije. U isto vrijeme, na ukupno šest zahtjeva (6,4%) upućenih od strane građana u potpunosti je odgovoreno po isteku zakonom predviđenog roka.

U 13 slučajeva je na zahtjeve upućene od strane TI BiH odgovoreno nakon slanja urgencije, od čega su u jednom slučaju (1,1%) dostavljene nepotpune informacije, dok su u šest slučajeva (6,4%) dostavljene kompletne informacije. Na urgencije upućene od strane građana pozitivno je odgovoreno u ukupno šest slučajeva, od čega su u pet slučajeva (5,3%) dostavljene kompletne tražene informacije, dok su u jednom slučaju (1,1%) dostavljene djelimično tražene informacije.

U sedam slučajeva su pravosudne institucije dostavile tražene informacije nakon žalbe upućene od strane TI BiH, od toga su u šest slučajeva (6,4%) dostavljene kompletne informacije, dok su u jednom slučaju (1,1%) dostavljene djelimične informacije.

## Ukupna analiza prakse sudova na zahtjev za pristup informacijama

Za potrebe ovog istraživanja, na adrese 74 suda u BiH je poslano ukupno 148 zahtjeva za pristup informacijama. Od ovog broja 74 zahtjeva su poslana od strane TI BiH, dok su 74 zahtjeva poslana od strane građana s ciljem analize postupanja sudova na zahtjeve za pristup informacijama u odnosu na profil tražioca zahtjeva.

Odgovori na zahtjeve za slobodu pristupa informacijama sudova u BiH		
Informacije dostavljene <b>kompletne u zakonskom roku</b>	70	47,3%
Informacije dostavljene <b>nekompletne u zakonskom roku</b>	10	6,7%
Informacije dostavljene <b>kompletne po isteku roka</b>	14	9,4%
Informacije dostavljene <b>nekompletne po isteku roka</b>	4	2,7%
Informacije dostavljene <b>kompletne nakon urgencije</b>	9	6,1%
Informacije dostavljene <b>nekompletne nakon urgencije</b>	2	1,4%
Informacije dostavljene <b>kompletne nakon žalbe</b>	5	3,4%
Informacije dostavljene <b>nekompletne nakon žalbe</b>	1	0,7%
Informacije nisu dostavljene – <b>odbijen zahtjev</b>	5	3,4%
Informacije nisu dostavljene – <b>ćutanje administracije</b>	28	18,9%
<b>Ukupno</b>	148	

Kod rezultata istraživanja koji se odnose na sudove, od ukupno 148 zahtjeva upućenih sudovima u BiH, na 70 zahtjeva (47,3%) je u potpunosti odgovoreno u zakonom predviđenom roku, dok su sudovi na deset zahtjeva (6,7%) dostavili nepotpune informacije u zakonom predviđenom roku. Sudovi su u 14 slučajeva (9,4%) dostavili kompletne informacije nakon isteka zakonom predviđenog roka, dok su u četiri slučaja (2,7%) dostavljene djelimične informacije nakon isteka zakonom predviđenog roka.

Na 11 zahtjeva su sudovi odgovorili nakon urgencije, od čega u devet slučajeva (6,1%) dostavljanjem potpunih informacija, dok su u dva slučaja (1,4%) dostavljene djelimične informacije. Pored toga, na šest zahtjeva je odgovoreno nakon upućene žalbe, od čega su sudovi dostavili kompletne informacije u pet slučajeva (3,4%) po upućivanju žalbe, dok su djelimične informacije dostavljene u jednom slučaju (0,7%).

Pristup informacijama je odbijen od strane sudova u pet slučajeva (3,4%) donošenjem rješenja o odbijanju zahtjeva za pristup informacijama. Međutim, zabrinjava podatak da sudovi nisu uopće reagirali na 28 zaprimljenih zahtjeva (18,9%), odnosno da je zabilježena "ćutanje administracije".

## Uporedna analiza prakse sudova na zahtjev TI BiH i na pojedinačne zahtjeve građana

Odgovori na zahtjeve za slobodu pristupa informacijama sudova u BiH po zahtjevu TI BiH			Odgovori na zahtjeve za slobodu pristupa informacijama sudova po pojedinačnim zahtjevima građana		
Informacije dostavljene <b>kompletne u zakonskom roku</b>	40	54,0%	Informacije dostavljene <b>kompletne u zakonskom roku</b>	30	40,5%
Informacije dostavljene <b>nekompletne u zakonskom roku</b>	7	9,4%	Informacije dostavljene <b>nekompletne u zakonskom roku</b>	3	4,1%
Informacije dostavljene <b>kompletne po isteku roka</b>	8	10,8%	Informacije dostavljene <b>kompletne po isteku roka</b>	6	8,1%
Informacije dostavljene <b>nekompletne po isteku roka</b>	4	5,4%	Informacije dostavljene <b>nekompletne po isteku roka</b>	0	0%
Informacije dostavljene <b>kompletne nakon urgencije</b>	6	8,1%	Informacije dostavljene <b>kompletne nakon urgencije</b>	3	4,1%
Informacije dostavljene <b>nekompletne nakon urgencije</b>	1	1,4%	Informacije dostavljene <b>nekompletne nakon urgencije</b>	1	1,4%
Informacije dostavljene <b>kompletne nakon žalbe</b>	5	6,7%	Informacije dostavljene <b>kompletne nakon žalbe</b>	0	0%
Informacije dostavljene <b>nekompletne nakon žalbe</b>	1	1,4%	Informacije dostavljene <b>nekompletne nakon žalbe</b>	0	0%
Informacije nisu dostavljene – <b>odbijen zahtjev</b>	1	1,4%	Informacije nisu dostavljene – <b>odbijen zahtjev</b>	4	5,4%
Informacije nisu dostavljene – <b>ćutanje administracije</b>	1	1,4%	Informacije nisu dostavljene – <b>ćutanje administracije</b>	27	36,4%
<b>Ukupno</b>	<b>74</b>		<b>Ukupno</b>	<b>74</b>	

Analizom prikupljenih odgovora na zahtjeve za pristup informacijama upućene od strane TI BiH i od strane građana na adrese 74 suda u BiH, vidljiva je razlika u postupanju u odnosu na profil tražioca zahtjeva. Sudovi su odbili pristup informacijama na zahtjev upućen od strane TI BiH u samo jednom slučaju (1,4%), dok su u isto vrijeme sudovi u četiri slučaja (5,4%) odbili zahtjev za pristup informacijama na zahtjev upućen od strane građana.

Međutim, izrazito velika razlika je zabilježena kada sudovi uopće nisu reagirali na zahtjeve za pristup informacijama. Dok je u samo jednom slučaju na zahtjev upućen od strane TI BiH zabilježena "ćutanje administracije", u čak 27 slučajeva (36,4%) sudovi se uopće nisu očitivali na zahtjeve za pristup informacijama upućene od strane građana. Ovdje se opet nameće zaključak da sudovi pri prijemu zahtjeva cijene profil podnosioca, te na osnovu takve procjene odlučuju da li će provesti zakonom propisanu proceduru prilikom prijema zahtjeva za pristup informacijama, što se svakako kosi s odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u BiH i ni u kom slučaju ne bi smjela biti praksa prilikom odlučivanja o zahtjevima za pristup informacijama.

Na osnovu analize prikupljenih informacija, 40 sudova (63%) je dostavilo kompletne informacije u zakonom predviđenom roku na zahtjev za pristup informacijama upućen od strane TI BiH, dok je sedam sudova (9,4%) dostavilo djelimične informacije u zakonom predviđenom roku. S druge strane, 30 sudova (40,5%) je na



zahtjeve upućene od strane građana dostavilo kompletne informacije u zakonom predviđenom roku, dok su tri suda (4,1%) dostavila djelimične informacije.

Na zahtjev TI BiH je 12 sudova dostavilo informacije nakon isteka zakonskog roka, od čega su u osam slučajeva (10,8%) dostavljene kompletne informacije, a u četiri slučaja (5,4%) djelimične. Šest sudova (8,1%) je dostavilo kompletne informacije nakon isteka zakonom predviđenog roka na pojedinačne zahtjeve građana za pristup informacijama.

Sedam sudova je dostavilo tražene informacije na zahtjev TI BiH nakon dostavljene urgencije, od čega su u šest slučajeva (8,1%) dostavljene kompletne informacije, dok su u jednom slučaju (1,4%) dostavljene djelimične informacije. S druge strane, informacije nakon dostavljene urgencije od strane građana dostavila su četiri suda, od čega su u tri slučaja (4,1%) dostavljene kompletne informacije, dok su u jednom slučaju (1,4%) dostavljene djelimične informacije. Na izjavljenu žalbu TI BiH, tražene informacije dostavilo je šest sudova, od čega pet sudova (6,7%) kompletne i jedan sud (1,4%) djelimične informacije.

## Ukupna analiza prakse tužilaštava na zahtjev za pristup informacijama

Za potrebe ovog istraživanja, na adrese 20 tužilaštava u BiH je poslano ukupno 40 zahtjeva za pristup informacijama. Od ovog broja 20 zahtjeva su poslana od strane TI BiH, dok je 20 zahtjeva poslano od strane građana s ciljem analize postupanja tužilaštava na zahtjeve za pristup informacijama u odnosu na profil tražioca zahtjeva

Odgovori na zahtjeve za slobodu pristupa informacijama tužilaštava u BiH		
Informacije dostavljene <b>kompletne u zakonskom roku</b>	27	67,5%
Informacije dostavljene <b>nekompletne u zakonskom roku</b>	1	2,5%
Informacije dostavljene <b>kompletne po isteku roka</b>	0	0%
Informacije dostavljene <b>nekompletne po isteku roka</b>	0	0%
Informacije dostavljene <b>kompletne nakon urgencije</b>	8	20%
Informacije dostavljene <b>nekompletne nakon urgencije</b>	0	0%
Informacije dostavljene <b>kompletne nakon žalbe</b>	1	2,5%
Informacije dostavljene <b>nekompletne nakon žalbe</b>	0	0%
Informacije nisu dostavljene – <b>odbijen zahtjev</b>	0	0%
Informacije nisu dostavljene – <b>ćutanje administracije</b>	3	7,5%
<b>Ukupno</b>	40	

Analiza odgovora na zahtjeve za slobodu pristupa informacijama pokazuje da su tužilaštva na 28 zahtjeva za pristup informacijama pozitivno odgovorila u zakonom predviđenom roku, od čega u 27 slučajeva (67,5%) dostavljanjem potpunih traženih informacija, a u jednom slučaju (2,5%) dostavljanjem djelimičnih informacija. Na osam zahtjeva (20%) je odgovoreno nakon slanja urgencije, dok je na jedan zahtjev (2,5%) odgovoreno nakon žalbe. Na ukupno tri zahtjeva (7,5%) tužilaštva nisu uopće reagirala, odnosno zabilježena je "ćutanje administracije".

## Uporedna analiza prakse tužilaštava na zahtjev TI BiH i na pojedinačne zahtjeve građana

Odgovori na zahtjeve za slobodu pristupa informacijama tužilaštava u BiH po zahtjevu TI BiH			Odgovori na zahtjeve za slobodu pristupa informacijama tužilaštava po pojedinačnim zahtjevima građana		
Informacije dostavljene <b>kompletne u zakonskom roku</b>	12	60%	Informacije dostavljene <b>kompletne u zakonskom roku</b>	15	75%
Informacije dostavljene <b>nekompletne u zakonskom roku</b>	0	0%	Informacije dostavljene <b>nekompletne u zakonskom roku</b>	1	5%
Informacije dostavljene <b>kompletne po isteku roka</b>	0	0%	Informacije dostavljene <b>kompletne po isteku roka</b>	0	0%
Informacije dostavljene <b>nekompletne po isteku roka</b>	0	0%	Informacije dostavljene <b>nekompletne po isteku roka</b>	0	0%
Informacije dostavljene <b>kompletne nakon urgencije</b>	6	30%	Informacije dostavljene <b>kompletne nakon urgencije</b>	2	10%
Informacije dostavljene <b>nekompletne nakon urgencije</b>	0	0%	Informacije dostavljene <b>nekompletne nakon urgencije</b>	0	0%
Informacije dostavljene <b>kompletne nakon žalbe</b>	1	5%	Informacije dostavljene <b>kompletne nakon žalbe</b>	0	0%
Informacije dostavljene <b>nekompletne nakon žalbe</b>	0	0%	Informacije dostavljene <b>nekompletne nakon žalbe</b>	0	0%
Informacije nisu dostavljene – <b>odbijen zahtjev</b>	0	0%	Informacije nisu dostavljene – <b>odbijen zahtjev</b>	0	0%
Informacije nisu dostavljene – <b>ćutanje administracije</b>	1	5%	Informacije nisu dostavljene – <b>ćutanje administracije</b>	2	10%
<b>Ukupno</b>	<b>20</b>		<b>Ukupno</b>	<b>20</b>	

Uporedna analiza pokazuje da su tužilaštava, za razliku od sudova, relativno slično reagirala kako na zahtjeve TI BiH, tako i na pojedinačne zahtjeve građana za pristup informacijama. Dvanaest tužilaštava (60%) je pozitivno odgovorilo na zahtjev TI BiH za dostavljanje informacija u zakonom predviđenom roku, dok je na zahtjev građana za pristup informacijama pozitivno odgovorilo 16 tužilaštava (80%), od čega su u jednom slučaju dostavljene djelimične informacije. Zanimljivo je da je u slučaju tužilaštava zabilježena bolja praksa odgovora na pojedinačne zahtjeve upućene od strane građana nego na zahtjeve upućene od strane TI BiH, što svakako može biti indikativno.

Šest tužilaštava (30%) je dostavilo tražene informacije na zahtjev TI BiH nakon upućene urgencije, dok je jedno tužilaštvo (5%) dostavilo informacije nakon upućene žalbe. S druge strane, dva tužilaštava (10%) su dostavila tražene informacije na zahtjev građana nakon upućene urgencije na zahtjev o slobodi pristupa informacijama.

Ukupno su zabilježena tri slučaja "ćutanja administracije" na upućene zahtjeve, od čega se jedan slučaj (5%) odnosi na zahtjev upućen od strane TI BiH, dok se dva slučaja (10%) odnose na zahtjeve za pristup informacijama od strane građana.

## Proaktivna transparentnost

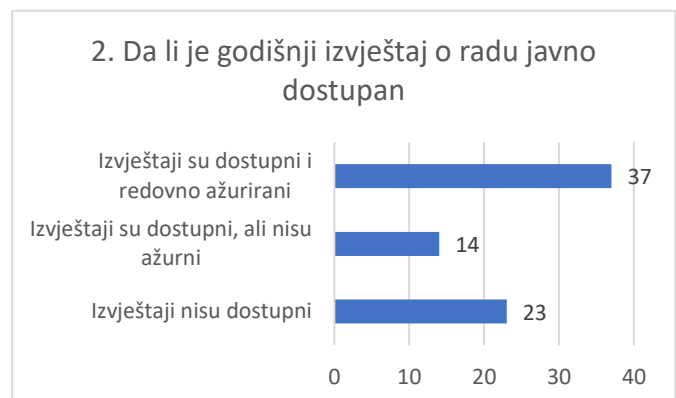
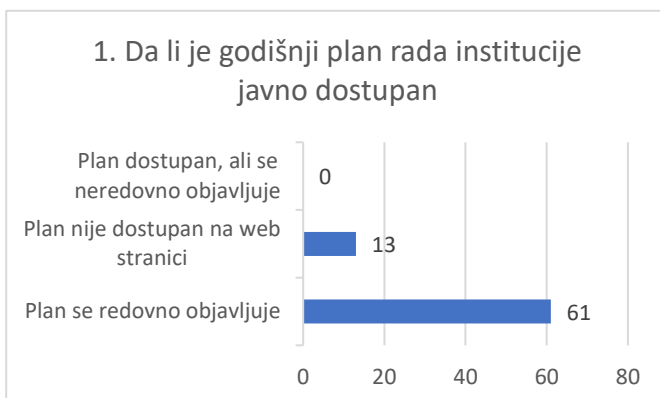
Proaktivna transparentnost predstavlja pristup administrativnim informacijama institucija (poput osnovnih informacija o instituciji, planova i izvještaja institucije itd.), kao i pristup informacijama o funkcioniranju pravosudnih sistema poput, u širem smislu, statističkih podataka o vrsti i broju obrađenih predmeta, trajanju i rasporedu suđenja, uključujući i relevantne dokumente o krivičnim predmetima, poput sudskih i tužilačkih odluka na web stranicama pravosudnih institucija u BiH.

Za potrebe ovog istraživanja, TI BiH i BIRN su razvili metodologiju za ocjenu nivoa proaktivne transparentnosti pravosudnih institucija koja sadrži ukupno 23 indikatora, odnosno informacije čija je dostupnost analizirana uvidom u web prezentacije pravosudnih institucija.

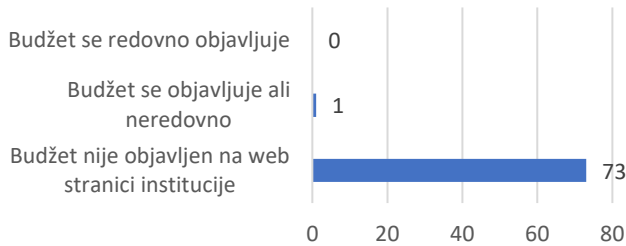
### Praksa proaktivne transparentnost sudova

Za potrebe izrade ove publikacije analizirano je dostupnost šest vrsta informacija na web stranicama sudova, od čega se tri odnose na dostupnost administrativnih informacija o sudovima, dok se tri odnose na dostupnost informacija koje se tiču relevantnih dokumenata vezano za krivične predmete, i to:

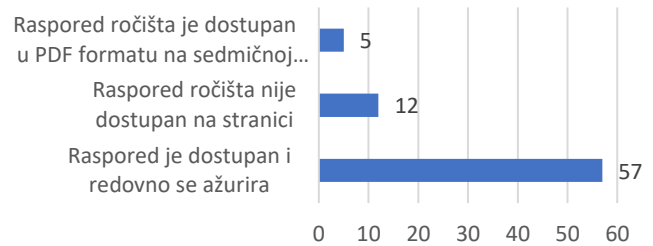
1. Dostupnost godišnjeg plana rada sudova
2. Dostupnost godišnjeg izvještaja o radu sudova
3. Dostupnost godišnjeg budžeta sudova
4. Dostupnost informacija o rasporedu ročišta
5. Dostupnost prvostepenih presuda
6. Dostupnost drugostepenih presuda



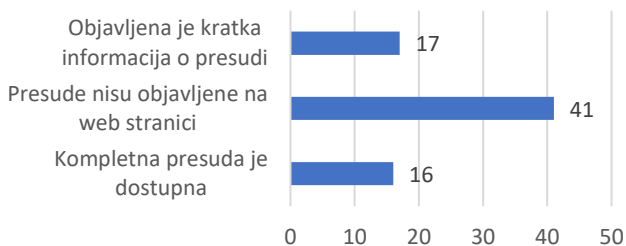
### 3. Da li je budžet institucije javno dostupan



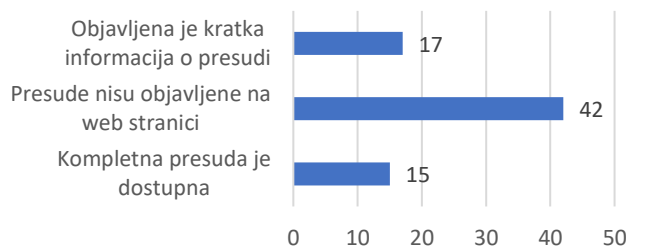
### 4. Da li se redovno i na vrijeme objavljuje raspored ročišta



### 5. Da li su prvostepene presude dostupne na web stranici



### 6. Da li su drugostepene presude dostupne na web stranici



Iz podataka predstavljenih u grafikonima, vidljivo je da 61 sud u BiH (82%) redovno objavljuje godišnje planove na svojim web stranicama, dok 13 sudova (18%) nema objavljen godišnji plan rada.

Za razliku od objavljivanja godišnjih planova rada, gdje većina sudova redovno objavljuje godišnje planove na svojim web stranicama, pokazuje da tek 50% sudova redovno objavljuje godišnje izvještaje o radu, 14 sudova (19%) nema ažurirane godišnje izvještaje na svojoj web stranici, dok 23 suda (31%) uopće ne objavljuju godišnje izvještaje o radu na svojim web stranicama.

Posmatrajući dostupnost finansijskih informacija, tu je zabilježen najlošiji trend – nijedan sud ne objavljuje redovno budžet institucije na svojoj web stranici, dok tek jedan sud ima objavljene neažurirane podatke. 73 od 74 suda na svojim web stranicama nemaju objavljen godišnji budžet institucije za tekuću godinu.

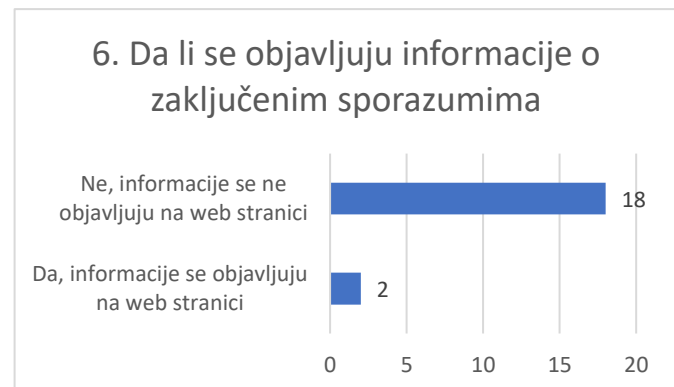
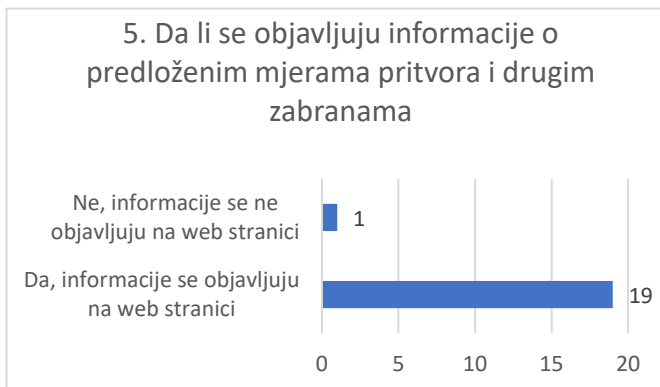
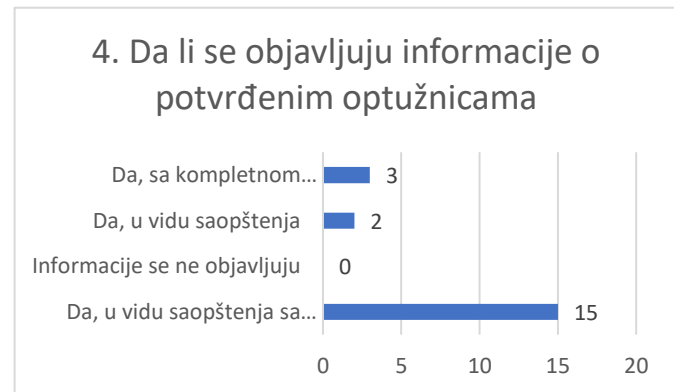
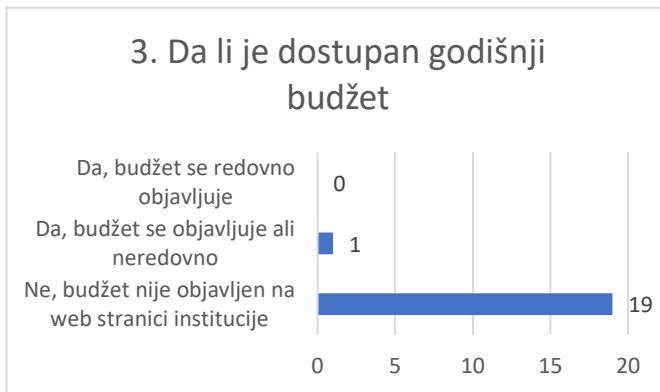
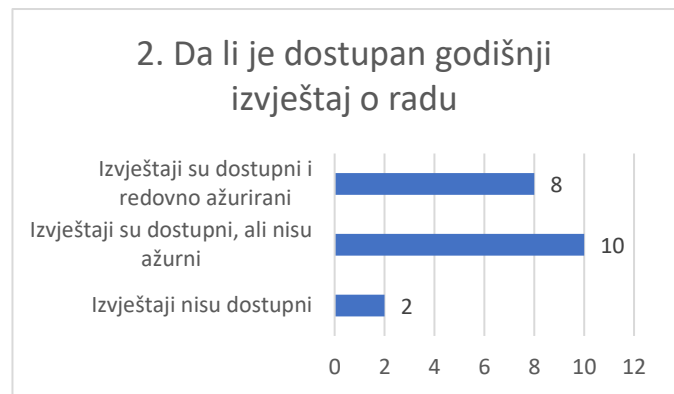
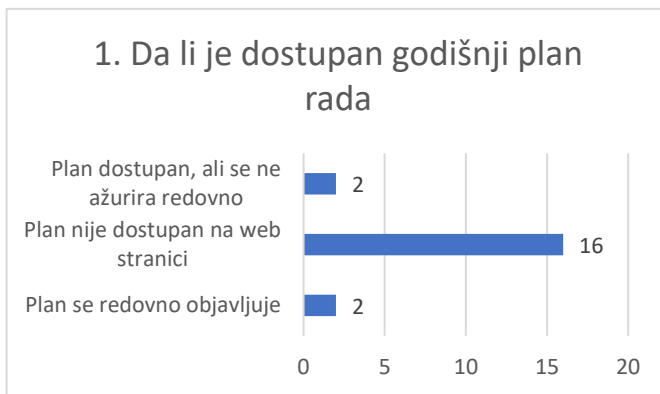
Kada je riječ o dostupnosti informacija relevantnih za krivične predmete, 57 sudova (77%) redovno objavljuje i ažurira informacije o zakazanim ročištima, pet sudova (6,8%) ima dostupne rasporede ročišta u PDF formatu, koji se ažuriraju na sedmičnoj osnovi, dok 12 sudova (16,2%) na svojim web stranicama nema objavljene informacije koje se tiču rasporeda ročišta.

Samo 16 sudova (21,6%) na svojim web stranicama objavljuje kompletne prvostepene presude, 17 sudova (23%) objavljuje kratke informacije o prvostepenim presudama na svojim web stranicama, dok 41 sud (55,4%) ne objavljuje nikakve informacije u vezi sa prvostepenim presudama na zvaničnim web stranicama. Kod informacija o drugostepenim presudama, situacija je gotovo identična kao u slučaju dostupnosti prvostepenih presuda.

## Praksa proaktivne transparentnost tužilaštava

Za potrebe izrade ove publikacije analizirat ćemo dostupnost šest vrsta informacija na web stranicama tužilaštava, od čega se tri odnose na dostupnost administrativnih informacija o sudovima, dok se tri odnose na dostupnost informacija koje se tiču relevantnih dokumenata vezano za krivične predmete, i to:

1. Dostupnost godišnjeg plana rada tužilaštava
2. Dostupnost godišnjeg izvještaja o radu tužilaštava
3. Dostupnost godišnjeg budžeta tužilaštava
4. Dostupnost informacija o potvrđenim optužnicama
5. Dostupnost informacija o predloženim mjerama pritvora i drugih zabrana
6. Dostupnost informacija o zaključenim sporazumima



Na osnovu podataka predstavljenih u grafikonima iznad, vidljivo je da tek dva tužilaštva (10%) redovno objavljuju godišnje planove rada, dok dva (10%) imaju objavljene planove rada ali nisu ažurirani. S druge strane, čak 16 tužilaštava (80%) uopće ne objavljuju godišnje planove rada na svojim web stranicama.

Kada je riječ o izvještajima o radu, osam tužilaštava (40%) redovno objavljuje i ažurira godišnje izvještaje o radu na svojim web stranicama, deset tužilaštava (50%) ima objavljene izvještaje ali se ne ažuriraju redovno, dok dva tužilaštva (10%) uopće ne objavljuju izvještaje o radu na svojim web stranicama.

Kod dostupnosti godišnjih budžeta tužilaštava u BiH, samo jedno tužilaštvo ima objavljen budžet, koji nije ažuriran, dok 19 tužilaštava na svojim web stranicama ne objavljuje informacije u vezi s godišnjim budžetom.

Kada govorimo o dostupnosti informacija o potvrđenim optužnicama na web stranicama tužilaštava u BiH, tri tužilaštva (15%) objavljuju potvrđene optužnice sa kompletnom optužnicom, dva tužilaštva (10%) objavljuju informacije u vidu saopćenja, dok 15 tužilaštava (75%) objavljuje informacije u vidu saopćenja sa dispozitivom optužnice.

Skoro sva tužilaštva u BiH, izuzev jednog tužilaštva, na svojim web stranicama objavljuju informacije o predloženim mjerama pritvora. S druge strane, tek dva tužilaštva (10%) na svojim web stranicama objavljuju informacije o zaključenim sporazumima, dok 90% tužilaštava ne objavljuje nikakve informacije na web stranicama.

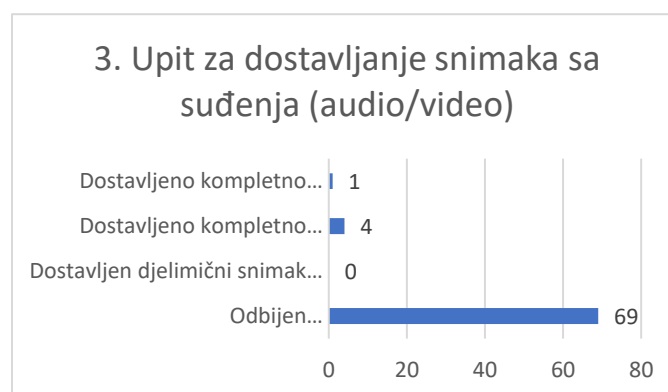
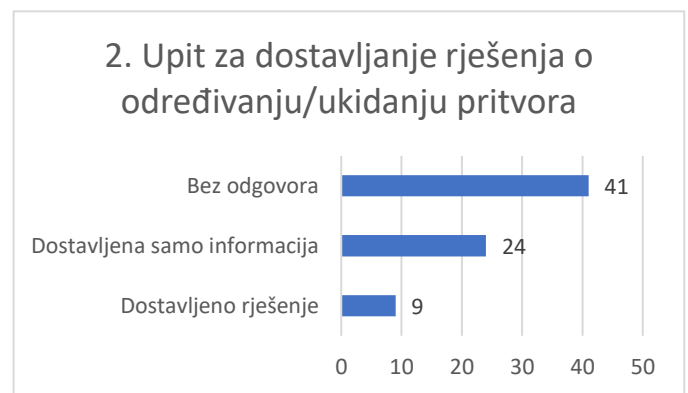
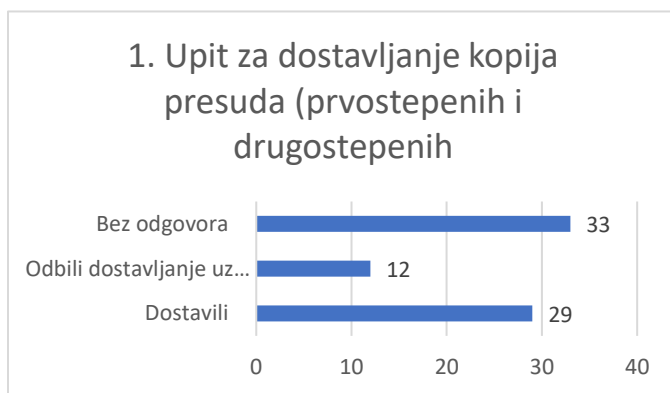
## Transparentnost pravosudnih institucija prema medijima

Treći segment mjerenja transparentnosti rada sudova i tužilaštava predstavlja medijska transparentnost, odnosno odgovori pravosudnih institucija na medijske zahtjeve za dostavljanje informacija. Ovakav vid transparentnosti se razlikuje od reaktivne transparentnosti, odnosno odgovora po zahtjevu za pristup informacijama, uzimajući u obzir specifične zahtjeve medija, kao i potrebnu brzinu reakcije pravosudnih institucija s ciljem pravovremenog informisanja javnosti, kako o radu pravosuđa, tako o specifičnim informacijama vezanim za određene predmete koji su od velikog interesa javnosti.

### Praksa transparentnosti sudova prema medijima

Za potrebe izrade ove publikacije analizirat ćemo odgovore sudova na tri vrste specifičnih informacija koje su mediji u BiH tražili od strane sudova, a koji se tiču konkretnih informacija o pojedinim predmetima koji su u interesu javnosti, a to su:

1. Kopije presuda (prvostepene i drugostepene)
2. Rješenje o određivanju/ukidanju pritvora
3. Snimci sa suđenja (audio/video)



Analiza odgovora sudova na medijske upite nam pokazuje da je odgovor na zahtjev za dostavljanje kopija prvostepenih i drugostepenih presuda, 29 sudova (39,2%) dostavilo tražene presude, 12 sudova (16,2%) je odbilo dostaviti kopije presuda uz dostavljanje obrazloženja, dok se čak 33 suda (44,6%) uopće nisu očitovala na medijski upit.

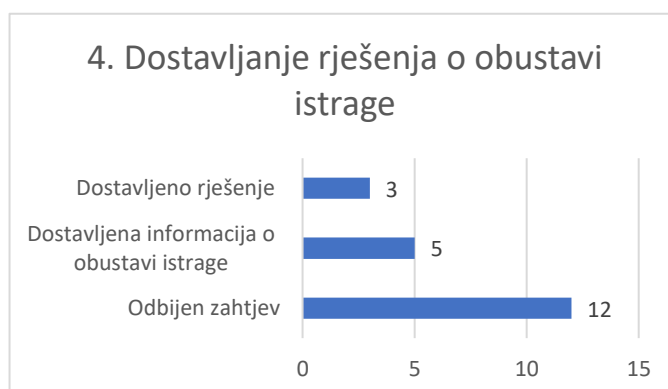
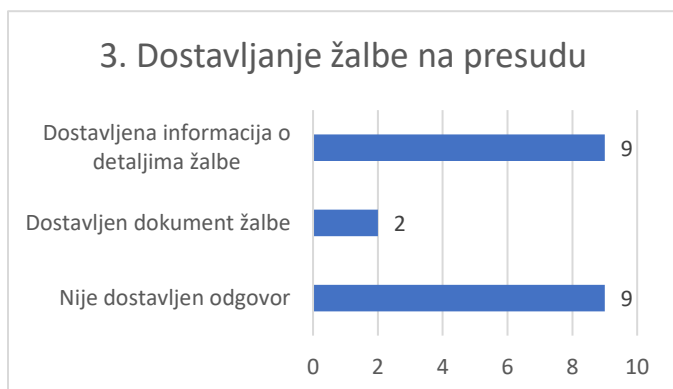
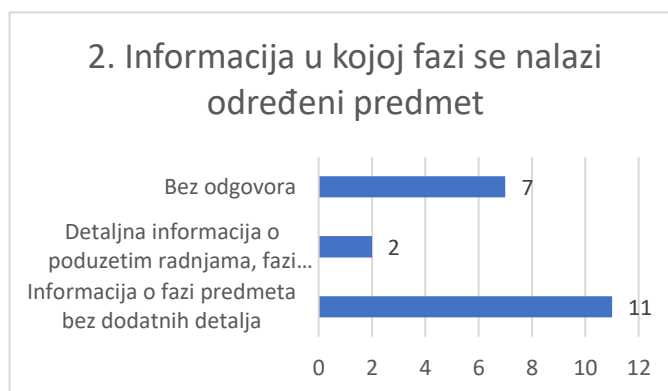
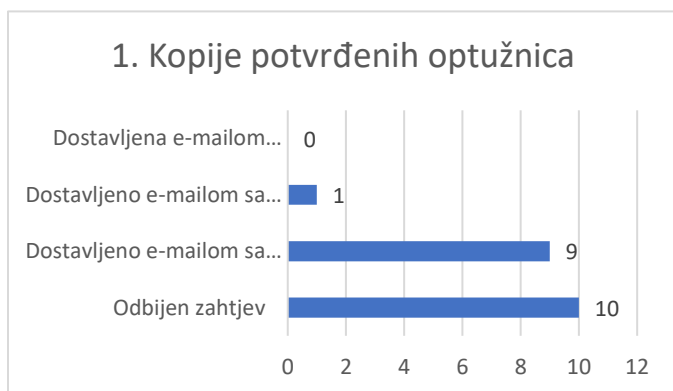
Kada je riječ o dostavljanju informacija koje se tiču rješenja o određivanju/ukidanju mjera pritvora, devet sudova (12,2%) je dostavilo rješenje, 24 suda (32,4%) su dostavila samo informaciju, dok se 41 sud (55,4%) uopće nije očitovao na medijski upit za dostavljanje informacije.

Kod dostavljanja snimaka sa suđenja (audio i video), jedan sud je dostavio kompletan snimak putem interneta, četiri suda su dostavila kompletno ročište kopiranjem CD-a, dok je čak 69 sudova (93,2%) odbilo zahtjev ili su poslali informaciju da ne postoji audio-vizuelni zapis sa suđenja.

## Praksa transparentnosti tužilaštava prema medijima

Za potrebe izrade ove publikacije analizirat ćemo odgovore tužilaštava na četiri vrste specifičnih informacije koje su mediji u BiH tražili od strane tužilaštava, a koji se tiču konkretnih informacija o pojedinim predmetima koji su u interesu javnosti, a to su:

1. Potvrđene optužnice
2. Informacija u kojoj fazi se nalazi konkretan predmet
3. Žalbe na presudu
4. Rješenje o obustavi istrage





Analiza prikupljenih informacija, na osnovu medijskih upita upućenih tužilaštvima, pokazuje da je polovica tužilaštava odbila zahtjev medija za dostavljanje kopija potvrđenih optužnica, dok je devet tužilaštava (45%) dostavilo kopije optužnica sa imenima optuženih lica, a jedno tužilaštvo je dostavilo kopiju potvrđene optužnice sa inicijalima optuženih lica.

U odgovorima na upit o fazi u kojoj se nalazi određeni predmet, 11 tužilaštava je dostavilo informaciju u kojoj fazi se nalazi predmet bez dodatnih detalja, dva tužilaštva su dostavila detaljne informacije o poduzetim radnjama, fazi predmeta i informaciju o očekivanom terminu tužilačke odluke, dok sedam tužilaštava nije dostavilo nikakvu informaciju.

Na upit za dostavljanje žalbe na presudu, devet tužilaštava (45%) je dostavilo informaciju o detaljima žalbe, dva tužilaštva (10%) su dostavila dokument žalbe, dok devet tužilaštava (45%) nije dostavilo nikakav odgovor na upit.

Za upit o dostavljanju rješenja o obustavi istrage, tri tužilaštva (15%) su dostavila rješenje, pet tužilaštava (25%) je dostavilo informaciju o obustavi istrage, dok je 12 tužilaštava (70%) odbilo ovaj zahtjev.

## Zaključci

Analiza reaktivne transparentnosti pokazala nam je da je na tek nešto preko 50% zahtjeva za pristup informacijama odgovoreno u zakonskom roku, te da su dostavljene sve tražene informacije. Ovakvi rezultati nam pokazuju da postoji još puno prostora za unapređenje transparentnosti rada pravosudnih institucija, te da je u narednom periodu potrebno učiniti dodatne napore kako bi se ova praksa promijenila.

Posebno zabrinjavajuću praksu predstavlja različito postupanje pravosudnih institucija u odnosu na profil tražioca zahtjeva. Naime, dok je u slučaju zahtjeva koji su upućeni od strane TI BiH u samo jednom slučaju zabilježena "ćutanje administracije", u isto vrijeme je "ćutanje administracije" zabilježena u 30,9% zahtjeva koji su upućeni od strane građana. Nameće se zaključak da institucije, prilikom prijema zahtjeva, računaju da građani sami neće dalje insistirati i tražiti pravnu zaštitu, za razliku od TI BiH, koji ima praksu da pokreće postupke u slučajevima nedostavljanja informacija. Ova praksa je posebno izražena kod sudova, gdje je procenat čak 36.4% slučajeva "šutnje administracije" na zahtjeve pristigle od strane građana.

Također, zanimljivi su rezultati istraživanja prakse tužilaštava, koji su pokazali da tužilaštva radije ustupaju tražene informacije građanima nego organizacijama civilnog društva, što također može biti indikativno i ukazivati na zatvoreniji odnos tužilaštava naspram organizacija civilnog društva.

Kod proaktivne transparentnosti, većina sudova objavljuje godišnje planove rada, a znatno je drugačija razlika kada se radi o objavljivanju godišnjih izvještaja o radu. Tek polovina sudova na svojim web stranicama ima objavljene godišnje izvještaje. Najlošiji trend je zabilježen pri finansijskim informacijama – 73 od 74 suda nema objavljen godišnji budžet na svojoj web stranici, dok samo jedan sud ima objavljen, ali ne za tekuću godinu.

Također, kada govorimo o informacijama relevantnim za krivične predmete, samo 16 sudova na svojim web stranicama objavljuje kompletne prvostepene i drugostepene presude, četvrtina sudova objavljuje kratke informacije, dok više od polovine ne objavljuje nikakve informacije o presudama na svojim web stranicama.

Kada je riječ o proaktivnoj transparentnosti tužilaštava, tu je situacija drugačija. Dok skoro polovina objavljuje i redovno ažurira godišnje izvještaje o radu, čak 80% tužilaštava ne objavljuje svoje godišnje planove. Samo jedno tužilaštvo objavljuje informacije o budžetu, ali te informacije nisu ažurne, dok 19 tužilaštava ne objavljuje nikakve informacije o budžetu institucije.

Većina tužilaštava objavljuje informacije o potvrđenim optužnicama u vidu saopćenja sa dispozitivom (75%) dok tek tri tužilaštva objavljuju kompletne optužnice. Informacije o predloženim mjerama pritvora se uglavnom objavljuju na web stranicama tužilaštava, dok se informacije o zaključenim sporazumima u pravilu ne objavljuju. Samo dva od 20 tužilaštava ovu informaciju objavljuju na svojoj web stranici.

Ovi podaci nam pokazuju da postoji puno prostora za unapređenje prakse proaktivne transparentnosti pravosudnih institucija u BiH, te je u narednom periodu neophodno dodatno raditi na jačanju kapaciteta pravosudnih institucija za unapređenje proaktivne transparentnosti. Također, predlaže se VSTV-u da usvoji obavezujuće smjernice u vezi sa sadržajem web stranice sudova i tužilaštava koje bi dovele do unapređenja prakse objave informacija na web stranicama pravosudnih institucija.

Također, postoje različite prakse reakcija sudova i tužilaštava na medijske zahtjeve za informacijama. Skoro 40% sudova je dostavilo tražene presude, dok skoro 45% sudova se uopće nije niti očitovalo o medijskim

zahtjevima. Preko 55% sudova se uopće nije očitivalo na zahtjev medija za dostavljanjem informacija koje se tiču određivanja pritvora, a samo 12% je dostavilo rješenje. Samo pet sudova je dostavilo tražene snimke ročišta, dok 69 sudova nije dostavilo ovu informaciju. Iz priloženih rezultata vidljive su različite prakse sudova po istim zahtjevima, odnosno različita praksa prilikom traženja iste vrste informacija, što nam pokazuje da je potreban dodatni angažman kako bi se praksa sudova ujednačila u reakcijama na zahtjeve medija za dostavljanjem informacija.

Polovica tužilaštava je odbila zahtjev za dostavljanjem kopija potvrđenih optužnica, dok je devet tužilaštava dostavilo kopije optužnica sa imenima i prezimenima optuženih, a u jednom slučaju je dostavljena kopija sa inicijalima optuženih lica. Na zahtjev za dostavljanjem informacije u kojoj fazi se nalazi određeni predmet, više od polovine tužilaštava je dostavilo informaciju bez dodatnih detalja, dok su dva tužilaštva dostavila detaljne informacije. Sedam tužilaštava nije dostavilo nikakvu informaciju. Informaciju o detaljima žalbe na presudu je dostavilo devet tužilaštava, dva tužilaštva su dostavila dokument žalbe, dok devet tužilaštava nije dostavilo nikakav odgovor na upit.

Kao i u slučaju sudova, i kod tužilaštava je zabilježena potpuno različita praksa odgovora na zahtjeve za informacijama od strane medija, te je potrebno u narednom periodu unaprijediti i izjednačiti ovu praksu s ciljem unapređenja ukupne transparentnosti tužilaštava u BiH.

*Ova analiza je urađena u okviru projekta "Unapređenje odgovornosti kroz jačanje mreža organizacija civilnog društva – SANCUS", koji implementiraju Transparency International u BiH (TI BiH) i Balkanska istraživačka mreža Bosne i Hercegovine (BIRN BiH) uz finansijsku podršku Evropske unije. Stavovi izneseni u analizi predstavljaju stavove autora i ne odražavaju nužno stavove i mišljenja Evropske unije.*